

SYNTHESE (4.20) Beseffen – brandstapel (3)

Naast de inwendige brandstapel – het verzet tegen de(het) ander(e) – is er nog een ander inwendig brandend vuur.

Uit het gedicht van Luk Heyligen 'Mensenkennis' (Gina : Over potentiëlen, relaties en conflicten) werd de volgen passus gelicht:

“.....slechts door 't vergeven
van 't verleden kan de toekomst zich openbaren.”

Heel expliciet sluiten hierbij de verzen 3 tot en met 5 uit de Dhammapada aan – kennelijk niet geheel toevallig reeds spoedig aan het begin van deze aan de Boeddha toegeschreven verzameling verzen – :

“Hij heeft me beledigd, aangevallen, overmeesterd, bestolen”
Wrokt hierover en nooit komt uw haat tot rust.
Laat het van u afglijden en uw haat vervluchtigt.
Want niet door wrok komt haat tot rust,
maar door niet wrokken.
Dit is een eeuwige wet.

Wellicht is dit van de drie brandstapels de felste en meest moeilijke om uit te doven. In Spinoza en Advaita (6) en (8.3) werd reeds een aanzet hiertoe gegeven. Maar ook in het licht van de beide vorige publicaties (4.18 en 4.19) lijkt het goed nogmaals op dit zo bijzonder belangrijke en moeilijke onderwerp in te gaan.

Hoewel het op basis van naastenliefde een veel gebruikte methodiek is, blijft het buitengewoon moeilijk om dit in werkelijk bijzonder schrijnende situaties op te brengen. Goed beschouwd berust een dergelijke methode op een geconditioneerd religieus besef en idee.

Een methode van ons verplaatsen in de omstandigheden en conditionering van de dader lijkt eerder aangewezen te zijn. Als illustratie kan uit een van Arnolds bijdragen het volgende dienen :

“Ik was een prille tiener en lag dikwijls met mijn moeder grondig overhoop. Bij een van deze gelegenheden lag ik razend en wenend in mijn bed. Maar als bij donderslag bij heldere hemel kwam daar opeens (ik kan niet zeggen mijn gedachte !): 'zij heeft zichzelf ook niet gemaakt!'. En alle woede ebde weg en tranen hielden op.”

Hier is de kern van de zaak : niemand heeft zichzelf gemaakt. Wij zijn allen een

product van omstandigheden en conditionering. Een conditionering die in welbepaalde en andere omstandigheden finaal aan flarden gescheurd kan worden (zowel in positieve als negatieve zin). Oorlog is hiervan een bekend verschijnsel, maar ook het intens beleven te midden van een collectief gebeuren kan het gevoel, het besef van een (geconditioneerd) ego volledig doen wegsmelten en ons tot handelen brengen waarvan wij achteraf zeggen 'welk een zalig gebeuren of hoe heb ik dat kunnen doen?'

Ieder van ons handelt uitsluitend vanuit zijn of haar bepaaldheden (conditioneringen) stelt Krishnamurti en zijn stelling wordt - ook vanuit wetenschappelijke hoek - hoe langer hoe meer onderschreven. Vanuit dit beseffen kan een begin gemaakt worden met het proces van vergeven in een specifieke situatie. In Spinoza en Advaita (8.3) werd dit proces beschreven; eenvoudigheidshalve wordt het iets gewijzigd hier herhaald :

Vermits er wellicht niemand zal zijn die zich niet door een ander gekwetst gevoeld heeft, kan iedereen zich diens kwetsing voor de geest roepen en onmiddellijk ervaren welke gevoelens dit opnieuw veroorzaakt. Voel hoe in gedachten de tweespalt ontstaat: ik en hij dit, ik en zij dat.... Voel hoe de boosheid en of angst bezit neemt en voel hoe daaronder het verlangen, de wens verborgen ligt om vrij te zijn, vrij van die beklemming. Bemerkt ook de neiging om het gewoon maar weg te duwen, vergeten, niet meer aan willen denken.

En ervaar hoe bij het willen begrijpen van die ander het ik zich uit alle macht verzet. Voel de strijd, niet de strijd van ik en de ander, maar hoe in feite dit de strijd is van het eigenste ik, dat tegelijk verlangt eigenlijk hiervan af te zijn. Er is niets buiten het zelf!

Die enorme weerstand tegen het helen van dat gekwetste ik; het wil niet geheeld worden, want daaraan toegeven doet pijn aan het ik. En paradoxaal wordt deze pijn van het weerstaan aan het ik – i.c. het op basis van begrijpen en inzien tot vergeven komen – geprefereerd boven de pijn van het gekwetst zijn.

Zuiver door een rationeel gadeslaan van de gevoelens en de gedachten kan deze paradox en strijd op de voet gevolgd worden.

Het vraagt een (grote) dosis moed om die preferentie te doorbreken. Voel het, ervaar het.

Vergeven heeft geen enkel uitstaans met mededogen, naastenliefde of religieus aanbevelen; vergeven is een uiterst rationele en "egoïstische" noodzakelijkheid. En bemerk hoe na een overtuigd vergeven, gebaseerd op begrijpen en inzicht, de gevoelens ten opzichte van daad en dader veranderd zijn. En, als het meest belangrijke, een gevoel van bevrijd zijn ontstaat; het vuur van de haat dooft stilaan uit.

:

